

Hz. Âişe Hakkında Yapılmış Çalışmalar Bibliyografyası

Dr. Ömer SABUNCU*

Özet

Hz. Peygamber'in aile hayatını öğrenmek ve eşleri hakkında bilgi sahibi olmak, aile hayatının örnekliğini anlamada insanlığa yardımcı olacaktır. Hz. Peygamber'in en genç hanımı, "Mü'minlerin annesi" Hz. Âişe hem ahlak, fazilet ve takva bakımından hem de ilmî anlamda tüm çağların hanımlarına örneklik teşkil eden bir şahsiyettir. Ayrıca Hz. Âişe İfk Hadisesi, İlâ ve Cemel Savaşı gibi olaylar sebebiyle İslâm tarihinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeplerden dolayı Hz. Âişe hakkında pek çok eser kaleme alınmıştır; araştırmalar yapılmıştır. Çalışmamızda, Hz. Âişe ile olarak yapılmış araştırmaları bir arada vermek suretiyle ilgi duyanların dikkatine sunmak ve Hz. Âişe hakkında yeni çalışma başlıkları için bir fikir oluşması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Âişe, Mü'minlerin Annesi, Cemel Savaşı, Bibliyografya.

Abstract

Learning the life of the Prophet and his wives will help us understand his exemplary family life. The youngest of his wives, Aisha, mother of the believers, is an exemplary figure for all generations in terms of her virtuous and pious lifestyle. On the other hand, the Incident of Ifk, Ila, the Battle of Jamal are very important events in Islamic history. Therefore, numerous works and studies were devoted to different aspects of her life. In this article, general outline of these studies and new areas of study about her life which will contribute to the discussion of her life are pointed out.

Key Words: Aisha, Mother of the believers, The Battle of Jamal, the bibliography of studies about Aisha.

---

* Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi. omersabuncu@gmail.com.

Giriş

Hiz. ÂiŒe ile ilgili pek çok çalıŒma yapılmıŒtır. Bunlar kitap, makale, tebliğ ve tezlerden oluŒmaktadır. ÇalıŒmamızda bunları bir arada vermenin yanı sıra bazı eserleri inceleyerek dikkate sunmanın faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Bunlardan ilki Hiz. ÂiŒe hakkında 6. (m. 627) yüzyılda İbn Behic el-Endelüsî (h. 6. yüzyıl) tarafından kaleme alınmıŒ 56 beyit ve Œerhinden oluŒan *Kasidetu el-Vâ'iz el-Endelüsî fi Menâkibi ümmi'l-mü'minin es-Siddîka ÂiŒe*¹ adlı eserdir. Eser, müstakil ilk çalıŒmalardan ve kaside olması bakımından dikkat çekicidir.² Üç bölümden oluŒan eser sırasıyla; Hiz. ÂiŒe'nin hayatı, *Kasîde* sahibi hakkında bilgi ile *Kasîde* ve Œerhinden oluŒmaktadır. Bu eseri lafız ve delalet açısından tahlil eden Arapça bir makale yayınlanmıŒtır.³

Bir diğer eser Harran'lı âlim İbn Teymiyye'nin (ö. 728/1328) 1328), *Minhacü's-sünneti'n-Nebeviyye* adlı eserinde Hiz. ÂiŒe hakkında bazı iddialara karşı verdiği cevaplardan oluŒan “Œubuhât havle's-Sahâbe ve'r-red aleyhâ” *Ümmü'l-Mü'minîn ÂiŒe radiyallâhu anhâ* adlı bölümlerdir.⁴ ÇalıŒma, “Mü'minlerin Annesi ÂiŒe'nin (r.a.) Menkıbelerinden Seçmeler, ÂiŒe'nin Üstünlüğü, ÂiŒe'nin Müslümanlar Arasına Savaş Değil Sulh Amaçlı Çıkışı, Müminlerin Anneleri Peygamber'in EŒleri” adlı bölümlerden oluŒmaktadır.

Tespit edebildiklerimiz içinde en kapsamlı araŒtırmanın Alevî

¹ el-Endelüsî, Ebî İmrân Mûsâ b. Muhammed Abdullah el-Vâiz (h. 6. yüzyıl), *Kasidetu el-Vâ'iz el-Endelüsî fi Menâkibi ümmi'l-mü'minin es-Siddîka ÂiŒe*, thk. Fehd b. Abdurrahmân b. Süleymân er-Rûmî, Riyâd, Mektebetü't-tevbe neŒri, 1418/1998, 71 sayfa.

² Kasideden ilk birkaç beytini burada vermek istiyoruz. “Ben kim, Mü'minlerin Annesi kim! Hidayete; ErmiŒ seveni, buğzeden düŒmüŒ dalâlete”. “Açıklama getirerek üstünlüğüne; Derim tercümanlık yaparak sözüne”. “Muhammed'in kabrine gelme ey buğzeden bana; Ev benim evim, mekân benim mekânım zira”. (el-Endelüsî, *Kasîde*, s. 53).

³ Bu araŒtırma Arapça olarak kaleme alınmıŒ olup, İbn Behic el-Endülüsî'nin, Hiz. ÂiŒe'ye methiye olarak yazmıŒ olduğu yukarıda bahsettiğimiz kasideyi lafız ve delalet açısından ele almaktadır. Üsâme İhtiyâr, “İbn Behic el-Endelüsî'nin Hiz. ÂiŒe'ye Methiyesi (Lafız ve Delalet Açısından Bir AraŒtırma)”, *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 2 (2013/2), s. 29-61.

⁴ Hiz. ÂiŒe ile ilgili bölüm eserin 4. Cildinde, sayfa 301-378 arasında yer almaktadır. (İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim (ö. 728/1328), *Minhacü's-sünneti'n-Nebeviyye*, thk. Muhammed ReŒâd Sâlim, Riyad, Câmiatü'l-İmam Muhammed b. Suud el-İslâmiyye, 1986). Ayrıca bu kısımlar tahkik edilerek müstakil olarak da yayınlanmıŒtır. (Œübuhât havle's-Sahâbe ve'r-red aleyhâ: *Ümmü'l-Mü'minîn ÂiŒe*, takdim ve thk. Muhammed Mâlullah, Mektebetü İbn Teymiyye neŒri, 102 sayfa, 1410/1989).

b. Abdülkadir es-Sekkâf'ın editörlüğünde, birçok ilim erbabının katkı sunduğu *Âişetu Ümmü'l-Mü'minîn Mevsûatün ilmiyyetün an hayatihâ ve fadlihâ ve mekânetihâ el-ilmiyyeti ve alâkatihâ bi-âli'l-beyti ve reddi's-şühuhâti havlehâ*¹ adlı eser olduğu kanaatindeyiz. Hz. Âişe'nin hayatının çeşitli yönlerini anlatan bu kitap, Hz. Âişe hakkında akademik bir titizlikle hazırlanmış olup ansiklopedi niteliğinde bir çalışmadır. Kitapta Hz. Âişe tanıtılmakta; hayatı, faziletleri ve sıfatları, Hz. Âişe'ye atılan iftiralar ve hakkında ileri sürülen şüpheler, Hz. Âişe'ye sövmenin hükmü ve Hz. Âişe'yi öven bir grup kaside yer almaktadır. Mukaddimeden sonra kitap hakkında ilim çevrelerinin görüşleri yer almakta; devamında Hz. Âişe'ye bu ilginin neden olduğu; hayatıyla ilgili niçin müstakil bir kitap hazırlandığına kısaca cevap verilmektedir. Kitap yedi bölümden oluşmaktadır.

Hz. Âişe'nin Hz. Peygamber (s.a.s.) ile olan evlilikleri üzerinde son dönemde ortaya atılan, onun evlendiği sırada on sekiz yaşında olduğu iddiası, özellikle müsteşriklerin ve munharif fırkaların sıkça başvurduğu bir şüphe dir. Bu iddiaya İslâm dünyasından gerek müstakil kitap ve makaleler vesilesiyle gerekse iletişim araçlarıyla cevaplar verilmekte, konuya açıklık getirilmeye çalışılmaktadır. Bu kitaplardan tespit edebildiğimiz kadarıyla en kapsamlısı Fehd b. Muhammed b. Muhammed b. el-Gufeylî'nin *es-Senâ el-Vehhâc fî Sinni Âişe inde'z-Zevâc* adlı çalışmasıdır.² Hacimli olan bu esere de dikkat çekmek istedik.

Eser, temelde Hz. Âişe'nin evlendiği sırada kaç yaşında olduğunu rivayetler ışığında, fikhî, tıbbî ve ictimâî açıdan değerlendirmekte, bunları modern dünyadan getirdiği örneklerle desteklemektedir. Kendisinden önce bu konuda yazılmış eserlerden de haberdar olduğu anlaşılan müellif, kitabını bir mukaddime ve üç bölüme ayırmıştır. Mukaddimede, bu konunun önemi ve yöntemi hakkında bilgi vermektedir. Birinci bölümde, Hz. Âişe'nin evlilik yaşı konusunun son dönemde iletişim araçlarındaki yayılışı ve bu konuda muteber hadis kaynaklarından bugüne gelen rivayetler işlenmiştir. İkinci olarak, Hz. Âişe'nin Hz. Peygamber (s.a.s.) ile olan evliliğinin tarihî ve fikhî boyutu ele alınmaktadır. İkinci bölümde temelde senet ve metin hakkında araştırma konu alınmıştır. Buluğ yaşının iklimle etkileşimi ve Hz. Peygamber (s.a.s.) ile Hz. Âişe'nin evliliğinin Arap örfündeki yeri bu konudaki bazı açıklamalara yer verilerek ele alınmıştır. Üçüncü bölümde bu

¹ es-Sekkâf, Alevî b. Abdülkadir (Editör), *Âişetu Ümmü'l-Mü'minîn, Mevsûatün ilmiyyetün an hayatihâ ve fadlihâ ve mekânetihâ el-ilmiyyeti ve alâkatihâ bi-âli'l-beyti ve reddi's-şühuhâti havlehâ*, Zahrân/Suudi Arabistan: Müessesetu'd-düerri's-seniyye neşri, 1434/2013, 1. Baskı, 1168 sayfa.

² el-Gufeylî, Fehd b. Muhammed b. Muhammed, *es-senâ el-vehhâc fî sinni Âişe inde'z-zevâc*, Riyâd, Dâru's-samî'î, 481 sayfa, 1432/2011.

konuda diğer din ve fırkalardan gelen iddialar ele alınmıştır. Yine bazı âlimlerin son dönemde ortaya atılan Hz. Âişe'nin evlilik yaşı iddialarına reddiyelerini içermektedir. Çalışma bu şüphe hakkında yazılmış olan bir şiirle tamamlanmıştır.

Son olarak Spellberg'in Hz. Âişe hakkında yazdığı, *Siyaset, Cinsiyet ve İslâmî Geçmiş: Hz. Âişe'nin Mirası*¹ şeklinde çevirebileceğimiz kitabı hakkında kısaca bilgi verelim. Spellberg çalışmasında bir kadın olarak Hz. Âişe'nin vasiyetinin ortaçağdaki Müslüman erkeklerin düşünce yapılarının anlaşılmasına yardımcı olduğunu ifade etmektedir. Hz. Âişe'nin hayatının sadece kadının tarihine değil, aynı zamanda kadının toplumdaki yerine de dikkatleri çektiğini vurgulamaktadır. Spellberg: “Hz. Âişe'nin hayatı sadece kadının tarihine değil, aynı zamanda kadının toplumdaki yerine de dikkatleri çekti.” demektedir.

Kitaplar

Abbott, Nabia, *Aishah: the beloved of Mohammad*, The University of Chicago Press, New York 1942, 230 pp.

- (1897-1981), *Hz. Muhammed'in Sevgili Eşi Ayşe (Yaşam Öyküsü)*
Çeviri: Tuba Asrak Hasdemir, Yurt Kitap-Yayın, Ankara, 1999.

Abdülkadir b. Muhammed Ata Sufi, *es-Saika fî ebatil ve iftiraati's-Şia ala ümmi'l-mü'minin Aişe (r.anha) maa def'i'l-kezibi'l-mübîn an ümmehati'l-mü'minin*, Dâru Edvai's-Selef (Edvaü's-Selef), Riyad 1425/2004, 278 sayfa, 24 cm.

Abdullah Ebu's-Suud Bedr, *Tahkîk "Müsnedü es-Seyyide Âişe" râdiyallahu anhâ, Müsnedü el-İmam Ahmed b. Hanbel'* den Tahrîc edildi.

Afgânî, Sa'îd, *Âişe ve's-siyâse/On The Political Activity and Influence of Aishah, wife of the Prophet Muhammad*, Cairo, 1947, 332 sayfa.

- *Âişe ve's-siyâse*, Kahire, 1957.

Akıncı, Ahmet Cemil, *Hz. Aişe*, Bahar Yayınları, İstanbul, 2005, 330 sayfa, 21 cm.

Akkâd, Abbas Mahmud, *es-Siddîka binti's-Siddîk*, Dârü'l-Ma'arif, 1966, 117 sayfa, 20 cm.

¹ Denise, A. Spellberg, *Politics, Gender, and the Islamic Past: The Legacy of Aisha bint Abi Bakr*, New York: Columbia University, 1994, s. 191. Spellberg, Hz. Âişe'yi anlattığı bu çalışmasıyla “5. Dost İslâm'a Hizmet Ödülü”ne lâyık görülmüştür. Spellberg, “Ödül beni şereflelendirmek için değil, başka bir kadına; Batı'da çok daha iyi tanınmayı hak eden Hz. Âişe'ye yine kadınlar tarafından verildi. Hz. Âişe'nin hayat hikâyesi ve bâki etkisi, Müslüman kadınların geçmişte de, şimdi de zeki ve güçlü olduklarını, genelde yanlış bir şekilde tasvir edildikleri gibi sessiz ya da pasif olmadıklarını öğrencilerime öğretmek için bana ilham verdi.” demiştir.

el-Amrânî, Bedr, *el-Humeyrâ Aişe ümmü'l-mü'minin min rihâbi'l-luga ilâ mihrâbi's-sünne*, Rabat, Merkezu Ukbe b. Nafi; er-Rabitatü'l-Muhammediyye li'l-Ulema, 2012/1433, 115 sayfa; 24 cm.

Asımgil, Sevim, *Resûlün Hümeyrası Hz. Aişe*, İpek Yayın-Dağıtım, İstanbul, 1997.

Aşık, Nevzat, *Hazreti Aişe'nin Hadisciliği*, Öğrenci Basımevi, İzmir 1987, 78 sayfa, 20 cm.

Azadu, Gulu Muhammadu, *Aisha Siddîqa, Haidarabadu*, Sindhu: Ar. Ech. Aħmadu ainđ Bradars, 1961-62, 91 p, 18 cm.

Balcı, Ramazan, *En sevgilinin Sevgilisi Hz. Aişe*, Gelenek Yayıncılık, İstanbul, 2003. 167 sayfa, 20 cm.

Baslum, Cevâhir Muhammed Sürûr, *Âiše Ümmü'l-Mü'minin fi Dav'il-Kitâbi ve's-Sünne*, İşrâf Yûsuf ed-Dab', Mekketü'l-Mükerreme, 1402, 424 sayfa.

Bursalı Rıza Efendi, *İffet ve İsmet Timsali Hazreti Âiše*, Çile, İstanbul, 1982.

Bursalı, Mustafa Necati, *Ehl-i Beyt İffet ve İsmet Timsali Hz. Aişe*, Çelik Yayınevi, 286 sayfa.

Ceylan, Meryem Canan, *Entelektüel ve Siyasi Bir Kişilik Olarak Hz. Aişe*, Ahsen Yayınları, İstanbul, 2002.

Cihan Rif'at Fevzi, *es-Seyyide Aişe ve Tevsikuha li's-Sünne*, Mektebetü'l-Hancı, Kahire 2001/1421, 287 sayfa, 24 cm.

Dahil, Sa'îd Fâyiz, *Mevsuatu fikhi Aişe Ümmü'l-mü'minin: Hayatuha ve Fikhuha*, Dârü'n-Nefâis, Lübnân/Beyrut, 1409/1989, 767 sayfa.

Demireşik, Halime, *Hiz. Aişe bintü Ebibekir radiyallâhu anhumâ*, Erkam Yayınları, İstanbul, 2010.

ed-Dimaşkî, Muhammed Arif, *el-Husunü'l-Muni'a li's-Seyyidetu Âiše biittifaki ehli's-Sünne ve's-Şî'a*, (y.y.).

el-Endelüsî (İbn Behîc), Ebû İmrân Mûsâ b. Muhammed Abdillâh el-vâiz, *Kasîdetu el-Vâ'iz el-Endelüsî fi Menâkibi ümmi'l-mü'minin es-Siddîka Âiše*, thk. Fehd b. Abdurrahmân b. Süleymân er-Rûmî, Riyâd, Mektebetü't-tevbe, 1418/1998.

- *el-Kasîdetu'l-vaddâhiyyetu fi medhis-Seyyideti Âiše ümmi'l-mü'minin (radiyallâhu anhâ)*, Nizâm Muhammed Sâlih Ya'kûbî, Beyrut, Mektebetü't-tevbe, 1423/2002.

Fârûkî, Ebû Reyhân Diyâü'r-Rahmân, *Habîb Hudâ Ümmü'l-Mü'minîn, Seyyide Âiše Siddîka radiyallahu anhâ*, y.y., t.y.

Fazal Ahmad, *Aisha the truthful*, Taj Co., New Delhi 1983, 140 sayfa; Lahore: Sheikh Muhammed Ashraf, 1969, xii, 128pp, (A biography

of Seyyedah Aisha bint abu Bakr (d.58/678), one of the wives of the Prophet).

Fehd el-Arabi Harisi, *Kale İbn Abbas Haddesenâ Aişe*, Mektebetü'l-Melik Fahd el-Vataniyye, Riyad, 1995/1416, 404 sayfa, 24 cm.

Ferşadoğlu, Saliha, *Hz. Aişe'nin İzinde*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2010.

Fevzi, Cihan Rıf'at, *es-Seyyide Aişe ve Tevsikuha li's-Sünne*, Kahire, Mektebetü'l-Hancı, 1421/2001.

Gündüz, Menar, *Müsned-i Âişe*, Konevi Yayınları, Konya, 2008, 270 sayfa.

el-Gufeylî, Fehd b. Muhammed b. Muhammed, *es-senâ el-vehhâc fî sinni Âişe inde'z-zevâc*, Riyâd, Dâru's-samî'î, 1432/2011.

Habeş, Refîde, *Aişe bint Ebî Bekr es-Siddîk*, Beyrut, 1411/1990.

el-Hatib el-Bağdadî, Ebu Bekir Ahmed b. Ali b. Sabit, Ebu Bekir, 463/1071, *Cüz' Fihi Hutbetu Aişeti's-Siddîka*, [y.y.], Yazma, 639, 26-30 vr.

el-Hüseynî, Abdullah b. İbrahim Mîrganî, *el-Cevheretü's-şifâfiyye ba'zı menâkibi's-Seyyide es-Siddîkiyye*, 1168'de (1755) yazmıştır. (bk. Müneccid, s. 220).

Haylamaz, Reşit, *Müminlerin En Mümtaz Annesi Hazret-i Aişe*, Işık Yayınları, İstanbul, 2009.

Hazrat Aisha Siddiqa, Darü'l-Buhus, Kuveyt, [t.y.], 44 sayfa.

Hıfînî, Abdülmün'im, *Mevsuatu ümmi'l-mü'minin Aişe binti Ebî Bekr*, Mektebetu Medbuli, Kahire, 2003, 1356 sayfa, 24 cm.

Hutbetü Seyyidetina Aişe, Âişe Ümmü'l-Mü'minin Bintü Ebu Bekr es-Siddîk el-Kuraşî, (58 /678), müst. Mustafa Aşir, [y.y.]: Yazma, [t.y.] 113-117 vr.

Hümeyra, *Medine Mücevheri Hazreti Aişe*, Yunus Yayınları, 2009, 135 sayfa.

İbn Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî (ö. 241/855), *Müsned İbn Abbâs ve Âişe*, [y.y.]: Yazma, [t.y.] 371 vr.

İbn Râhûye, Ebû Ya'kub, İshak b. İbrâhim b. Mahled (ö. 238/852), *Müsnedü İbn Râhûye (Müsnedü ümmü'l-Mü'minin Âişe radiyallahu anhâ)*, Tahkîk Abdülğafur Abdülhak Hüseyin el-Belûşî, Mektebetü'l-Îmân, el-Medinetü'l-Münevvere, 1410.

İbn Teymiyye (ö. 728/1328), *Şübühât havle's-Sahâbe ve'r-red aleyhâ: Ümmü'l-mü'minin Âişe*, takdim ve thk.: Muhammed Mâlullah, Mektebetü İbn Teymiyye, 1410/1989.

İbn Zebâle, Ebü'l-Hasen Muhammed b. el-Hasen b. Zebâle el-Medenî el-Mahzûmî (ö. 199/814), *el-Müntehab min kitâbi ezvaci'n-nebi*,

Ebû Abdullah Zübeyr b. Bekkar b. Abdullah Zübeyr b. Bekkar, (ö. 256/870); thk. Ekrem Ziya Ömeri, el-Câmiatü'l-İslâmiyye, Medine 1981/1401. 82; 24 cm. Talebesi Zübeyr b. Bekkâr bu kitabı hocasından aldığı bilgilerle yazmıştır. (Çetin, Osman, “İbn Zebâle”, *DİA*, c. 20, s. 458).

İbnü'l-Enbari, Ebû Bekr b. Beşşar Muhammed b. Kâsım b. Muhammed (ö. 328/940), *Şerhu Hutbeti Aişe Ümmü'l-mü'minin fi Ebiha*, thk. Selahaddin Münecid, 2. bs., Dârü'l-Kitâbi'l-Cedid, Beyrut, 1980, 40 sayfa, 24 cm.

Mûsâ Şâhîn Lâşîn (İşrâf), *Müsnedü Ümmü'l-Mü'minin Aişe radiyallahu anhâ min Kitâbi'l-Müsned li'l-İmam Ahmed*, Tahkik: İbrahim Abdülfettâh Halîbe, 1402, 1090 vr.

Kaluç, Hasan - Keskin, Hamza, *Hiz. Aişe*, İslamoğlu Yayıncılık, İstanbul, 1996.

Kara, Hilal Çelikkol, *Peygamberimizin En Sevdiği Hanım Hz. Aişe*, Nesil Çocuk.

el-Kazvînî, Abdülcelîl b. Muhammed, *Tenzihü Aişe ani'l-fevâhişi'l-'azîme*.

el-Mukasi, Burhaneddin, *Tefsiru Hutbeti Aişe es-Siddika*, [y.y.] : Yazma, [t.y.] 1-15 vr.

el-Muknasi el-Mağribi, Burhaneddin İbrahim b. Yahya, *Muhtasar fi Şerhi Hutbeti Aişe Ümmi'l-Mü'minin*, [y.y.]: Yazma, 652. 20-25 vr.

Kutub, Muhammed Ali, *Aişe radiyallahu anhâ Muallimetü'r-Ricâl ve'l-Ecyâl, Mektebetü'l-Kur'ân li't-tab' ve'n-neşr ve't-tevzî'*, Kâhire, 1986, 111 sayfa, 24 cm.

Menâkib-i Hazret-i Aişe, Yayıncı [1722], Yazı alanı: 160x105 mm., Satır sayısı: 15., Eser; Hz. Aişe'nin menkibeleri hakkındadır, Eser adı, dibâce ve konusundan verilmiştir, Yazma eser. (<http://search.theeuropeanlibrary.org/portal/tr/search/%28%22title%22+all+%22ai%C5%9Fe%22%29.query> 3 Temmuz 2011)

Mevlana Şibli en-Numani, 1332/1914, *İslam Tarihi: Asr-ı Saadet: Peygamberimizin Sireti ve Hz. Aişe*, trc. Ömer Rıza Doğrul, Günümüz Türkçesine Aktaran: Osman Zeki Mollamehmedoğlu, Eser Neşriyat, İstanbul, 1977, 3. c. (582 sayfa), 24 cm.

Mumtaz Moin, *Umm al-mu'minin a'ishah siddiqah: life and work*, Taj Co., Delhi 1982. XIV, 185 sayfa.

Murtada Askari, *The role of A'ishah in the history of İslam: ehâdisu ümmi'l-mü'minîn Aişe: A'ishah in the time of the Prophet until the End of 'Uthman's caliphate*, translated by Alaaddin Pazargadi, Tehran: Naba Organization, 2000-1379, 1. c. (218 sayfa), 21 cm.

- *The role of Aishah in the history of İslam: ehâdîsu ümmi'l-mü'minin Aişe: Aishah in the time of Ali ibn Abi Talib*, translated by Alaaddin Pazargadi, Tehran, Naba Organization, 2000-1379, 2. c. (183 sayfa), 21 cm.

- *The Role of A'ishah in the history of İslam: ehâdîsu ümmi'l-mü'minîn Aişe: A'shah in the time of Mu'awiyah ibn Abi Sufyan*, translated by Alaaddin Pazargadi, Tehran, Naba Organization, 2000-1379, 3. c. (229 sayfa), 21 cm.

- *Ehâdîsu ümmi'l-mü'minin Aişe*, 5. basım, Beyrut, et-Tevhid li'n-Neşr, 1994/1414, 1. c. (475 sayfa), 24 cm.

- *Nakş-i Aişe: Der Tarih-i İslam*, trc. Muhammed Sadık Necmi, trc. Atai Muhammed Serdarniya, Mecmuu İlmi İslamî, Tahran, 1373, 1 c.'de 3 c. (295, 315, 332 sayfa).

Mutlu, İsmail, *Müminlerin Annesi Hazret-i Aişe*, 3. basım, Mutlu Yayıncılık, İstanbul, 1996.

Nasrullah Halife, *Hadisü'l-ifk ev; Kıssatü's-Seyyide Aişe*, [y.y., t.y.] 106 sayfa, 16 cm.

Necefzade, Yakup Kenan, *Ayşe Anamız*, Atlas Kitabevi, İstanbul, 1967.

Nadwi, Sulaiman, *Sayyida Aisha Siddiqa*, (Translated from Urdu by Zaheer, S. Iqbal), JRAI 1976. A biography of Seyyedah Aisha bint abu Bakr (d. 58/678), one of the wives of the Prophet.

- *Hazreti Aişe*, Türkçesi Ahmet Karataş, Timaş Yayınları, İstanbul, 2003, 264 sayfa, 21 cm.

- (1884-1953), *Siretü's-seyyide Aişe Ümmü'l-mü'minin*, Dârü'l-kalem, Dimaşk, 2003/1414, 374 sayfa, 24 cm.

- *İslam tarihi: Asr-ı Saadet: Hazreti Aişe, Hazreti Ebu Bekir*, 1332/1914, trc. Ömer Rıza Doğrul, Asarı İlmiye Kütüphanesi, İstanbul 1928/1346, 1 c.'de 5-6. c. (295, 272 s.), 18 cm.

Nusayr, Abdülgani, *Fezâilu ümmü'l-mü'minin Âişe (r.a.) ve hükmu men sebbehâ ve kazefehâ*, Dârü'l-ulum ve'l-hikme, 2011, 88 sayfa, 24 cm.

Pilavoğlu, Mehmed Kemal, *Hazreti Âişe Validemiz*, Güven Matbaası, Ankara, 1965, 69 sayfa, 24 cm.

Quaddura, Zahiya, *A'isa Umm al Mu'minin*, Bairut, Dar al 'İlmi'l Malayin 1988, 240 sayfa [Inhalt: Leben und Wirkung 'A'isas, der Gattin des propheten (613-618). In Arab, Schrift arab, Zugl, Kairo, Univ., Gami'at Fu'ad al-Auwal, Magisterarb 1947.

Rahman, Mohammed Anisur, *The Greatest Woman Jurist Ayesha Siddiqa*, Syed Suleman Nadvi Academy, Karachi/Pakistan, 1993, 108 pp.

Refide Habeş, *Aişe binti Ebî Bekr es-Sıddik*, gözden geçiren: Muhammed Habeş, Beyrut, Dârü'l-Hayr, 1990, 123 sayfa, 24 cm.

es-Sekkâf, Alevî b. Abdülkadir (Editör), *Âişetu Ümmü'l-mü'minîn Mevsûatiün ilmiyyetiün an hayatihâ ve fadlihâ ve mekânetihâ el-ilmiiyyeti ve alâkatihâ biâli'l-beyti ve reddiş'-şübuhâti havlehâ*, Zahran/Suudi Arabistan, Müessesetü'd-düleri's-seniyye, 1. Baskı, 1434/2013.

Shamsuddin, Ahmad, *Life History of Hazrat Ayesha Siddiqa*, IL, 1952, 4 (1): 29-36. (An extended biographical essay on Seyyedah Aisha bint Abu Bakr (d.58/678).)

Shawkat, Jamila, *Musnad 'A'isha bin Abi Bakr al-Sadiq*, Lahore 1991. (Yayınlanmış doktora tezi).

Sicistanî, Ebû Bekr b. Ebî Davud, *Müsnedu Aişe radiyallahu anhâ / Ümmü'l-Mü'minin Aişe bint Ebî Bekr Sıddik*, 58/678, thk. Abdülgafur Hüseyin, Dârü'l-Aksa, Kuveyt, 1985, 116 sayfa, 24 cm.

Spellberg, Denise, A., *Religious image and historical reality: the depiction of Aisha bint Abi Bakr in medieval Islamic society*, New York, Columbia University, 1989, 307 sayfa.

- *Politics, Gender, and the Islamic Past: The Legacy of 'Aisha bint Abi Bakr*, New York, Columbia University, 1994, 243 sayfa, 22 cm.

Subaşı, Ebubekir, *Müminlerin Annesi Hazreti Aişe*, Mavi Lale Kitabevi Yayınları, 2010, 118 sayfa.

Suud b. Abdullah el-Fenisân, *Merviyyatu Ümmi'l-mü'minin Âişe fi't-tefsir*, Mektebetü't-Tevbe, Riyâd, 1413/1992. 510 sayfa, 24 cm.

Suyuti, Celalüddin Abdurrahman b. Ebu Bekr b. Muhammed, 911/1505, *Aynu'l-İsabe fi İstidraki Âişe ale's-Sahâbe*, Tahkik: Abdullah Muhammed ed-Dervîş, Dârü'l-İmân, Dımaşk 1403/1983, 86 sayfa

- *Müsned Ummü'l-Müminin Âişe radiyallahu anhâ min cevami'l-kebîr*, Talik: Muhammed Gavsü'n-Nedevî, Tahrîc: Vesim Osman el-Medenî, Karaçi, 1992.

Şadiye, Fatma, *Ümmü'l-mü'minin Hazret-i Aişe es-Sıddika radiyallahu teala anhâ*, Hanımlara Mahsus Gazete Matbaası, İstanbul, 1322, 70 sayfa, 18 cm.

eş-Şâzel, Abdülkâdir b. Muhammed, *Reddü'l-'ukûlit-ta'îşe ilâ ma'rifeti mâ ahtus-sat bihî Hadîce ve Âişe*, 1090'da (1679) yazmıştır.

Şelebî, Mahmud, *Hayâtu Aişe "Ümmü'l-mü'minîn"* (r.a.), Beyrut, 1418/1998.

eş-Şevâbike, Ahmed Mahmud, *el-Eserü's-semîn fi nusreti Âişe ümmü'l-mü'minîn*, Amman, Darü'l-Faruk, 2012/1433, 272 sayfa, 25 cm.

Tahmaz, Abdülhamid Mahmûd, *es-Seyyide Aişe: Ümmü'l-mü'minin ve Alimetu Nisaiü'l-İslâm*, 4. basım, Dârü'l-kalem, Dımaşk, 1988, 239 sayfa, 18 cm.

Temiz, Ahmet Emin, *Hz. Aişe*, Cihan Yayınları, İstanbul, 2009.

Yemânî, Muhammed Abduh, *Ümmü'l-mü'minîn es-seyyide Aişe (râdiyallâhu anhâ) ve emânetu'r-rivâye*, 2. Baskı, Müessesetu Ulûmi'l-Kur'ân, Cidde, 1432/2011.

Zerkeşî, Bedrüddin (ö. 794/1392), *Hz. Aişe'nin Sahabeye Yönelttiği Eleştiriler*, Yayına Hazırlayan: Bünyamin Erul, Otto Yayınları, Ankara, 2010.

- *el-İcabe li-iradi ma istedrekethu Aişe ale's-sahabe*, thk. Saîd Efgani, 4. bs., el-mektebü'l-İslâmî, Beyrut, 1390/1970. 184 sayfa, 24 cm.

Makaleler ve Tebliğler

Alper, Hülya, “Hz. Aişe'nin Dilinden Hz. Peygamber”, *İslâm Kadın ve Toplum* (Kadın Panelleri), Ankara, 2008, 1. Baskı, sayfa 52–59.

Azimli, Mehmet, “Hz. Aişe'nin Evlilik Yaşı Tartışmalarında Savunmacı Tarihçiliğin Çıkmazı”, *İslâmî Araştırmalar*, 2003, cilt: XVI, sayı: 1, s. 28–37.

Baried, Baroroh. *Un Mouvement de Femmes musulmanes: Aisyiyah*, In: Archipel. Volume 13, 1977, pp. 129–135. (Bir Müslüman Kadınlar Hareketi).

Baş, Havva – Alparslan, Fatma, “Hz. Aişe”, *Diyanet Aylık Dergi*, 101, 1999.

Çelik, Hüseyin, “Hz. Peygamberin Hz. Aişe ile Olan Evliliğinin Kur'ân'ın Korunmasına Katkısı”, *EKEV Akademi Dergisi - Sosyal Bilimler* -, 2012, cilt: XVI, sayı: 53, s. 77-90.

Coşkun, Selçuk “Hadislerin Tarihe Arzı”nın Uygulamadaki Bazı Problemleri (Hz. Aişe'nin Evlilik Yaşı Örneğinde Bir İnceleme), *EKEV Akademi Dergisi - Sosyal Bilimler* -, 2004, cilt: VIII, sayı: 20, s. 177–196.

Darwish, L. “Images of Muslim Women: Aisha, Fatima, and Zaynab bint Ali in Contemporary Gender Discourse”, *McGill Journal of Middle East Studies / Revue d'Etudes du Moyen-Orient de McGill* 4 (1996), pp. 93–132.

Demirel, Harun Reşit, “Hz. Aişe ve Siyaset (Hadis - Haber ve Tarihi Bilgiler Işığında)”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 3, Van 2000, s. 123–148.

Demirel, Kudret, “Hazret-i Aişe ve İslam Kadını”, *Diyanet İlmi Dergi [Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi]*, 1962, cilt: I, sayı: 6, s. 19–21.

- “Hazret-i Aişe ve İslâm Kadını -II-, *Diyanet İlmi Dergi [Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi]*, 1962, cilt: I, sayı: 7, s. 15–16.

- “Hazret-i Âişe ve İslam Kadını -III-, *Diyanet İlmi Dergi [Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi]*, 1963, cilt: II, sayı: 1–2, s. 25-27.

- “Hazret-i Âişe ve İslâm Kadını -IV-, *Diyanet İlmi Dergi*, 1963, cilt: II, sayı: 3–4, s. 17–19.

Erul, Bünyamin, “Hadiste Eleştirel Yaklaşımın Öncüsü Olarak Hz. Âişe”, *İslâmiyât*, Ankara, 2000, cilt: III, sayı: 2 [Kadın özel sayısı], s. 109–129.

- “Hz. Aişe Kaç Yaşında Evlendi? Dokuz mu? On Dokuz mu?”, *İslâmî Araştırmalar*, Ankara 2006, cilt: XIX, sayı: 4, s. 637-649.

Fernea, Elizabeth Warnock / Bezirgan, Basima Qattan, ‘Aishah bint Abu Bakr / Wife of teh Muhammad, *Middle Eastern Muslim Women Speak*, University of Texas, Austin 1976. pp. 27-36. [A biographical essay on Seyyedah Aisha (d. 58/678.), includes selected Ahadith; translations prepared by Suzan Spectorisky.].

Görmez, Hatice Kübra, “Hâne-i Saâdetin Bilge Hanımefendisi Hz. Aişe”, *Diyanet İlmi Dergi*, 2009, cilt: XLV, sayı: 1, s. 45-56.

Hatiboğlu, Mehmed Said, “Hazret-i Âişe’nin Hadis Tenkidciliği”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1973, cilt: XIX, sayı: , s. 59–74.

İhtiyâr, Üsâme, “Kasîdetu İbn Behîc el-Endelüsî fi Medîhi’s-Seyyide Aişe: Dirâse li-istifâi’l-lafz ve Delâlâtihî”, *BÜİFD: Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2013, cilt: I, sayı: 2, s. 29-62.

Kahraman, Abdullah, “Kadın Fakihlerin Öncüsü: Hz. Âişe”, *Diyanet İlmi Dergi*, 2009, cilt: XLV, sayı: 2, s. 73–90.

Küçük, Hülya, “Hz. Âişe”, *Mehir*, 1998, sayı: 2, s. 109.

Muhammed Selâm Medkûr, “Mü’minlerin Annesi Hz. Âişe’nin Fıkhî ve İctihad Usûlü”, ter. Mücteba Uğur, *Diyanet Dergisi*, 1977, cilt: XVI, sayı: 2, s. 75–84.

Özkan, Mustafa, “Siyasal-Sosyal Gelişmeler Karşısında Hz. Aişe’nin Duruşu Üzerine”, *Diyanet İlmi Dergi*, Ankara 2009, cilt: XLV, sayı: 1, s. 57–74.

Samadi, S.B., *The Contribution of Aishah bint Abu Bakr (The Beloved Wife of the Propeht of Islam) to the Cause of Learning*. IL: 1958; 10 (6): 19–29. [Describes teh role of Seyyedah Aisha (d.58/678.) in Hadith transmission.].

Savaş, Rıza, “Hz. Aişe’nin Evlenme Yaşı İle İlgili Farklı Bir Yaklaşım”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1995, sayı: 9, s. 139–144.

Tütün, Sevgi, “Taberî Tefsiri’nde Hz. Aîşe’nin Rivayetleri ve Tefsir Metodu”, *İSTEM: İslâm San’at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi*, 2010, cilt: VIII, sayı: 16, s. 99–112.

Yıldırım, Suzan, “Hz. Aîşe’nin Evlilik Yaşı Etrafındaki Tartışmalar”, *İSTEM: İslâm San’at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi*, Konya 2004, cilt: II, sayı: 4, s. 239–247.

Yıldırım, Ömer Faruk, “Teyemmüm Kıssasının Tarihi ve Ayetinin Sebeb-i Nüzûlü Üzerine” -Hz. Âîşe’nin Gerdanlığını Düşürmesinin Mükerrerliği Bağlamında-, *Hadis Tetkikleri Dergisi*, 2010, cilt: VIII, sayı: 2, s. 107-127.

Yüksek Lisans Tezleri

Aynacı, Mediha, *Hz. Aîşe’nin İctihadında Takip Ettiği Usul*, Danışman: Prof. Dr. İbrahim Kafi Dönmez, Marmara Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı İslâm Hukuku Bilim Dalı, İstanbul, 2001.

Ayhan (Biçen), Esmâ, *Hz. Aîşe’nin Tefsir Metodu ve Tefsirdeki Yeri*, Danışman: Prof. Dr. Abdülkâfi Güneş, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Tefsir Bilim Dalı, 2011.

Bilik, Mahmut, *Hz. Âîşe’nin Fıkhi Yönü*, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Güneş, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, İslâm Hukuku Bilim Dalı, Kahramanmaraş. (Devam ediyor: <http://ktp.isam.org.tr/?url=tezilh/findrecords.php>. 19.09.2015).

Görmez, Hatice, *Hz. Âîşe’nin Tefsir Rivayetleri*, Danışman: Prof. Dr. İdris Şengül, Ankara Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı Tefsir Bilim Dalı, Ankara, 2006.

Hacısalihoglu, Asiye, *İmami Şii Kaynaklarına Göre Aîşe bint Ebubekir*, Danışman: Prof. Dr. Mehmet Ali Büyükkara, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. (Devam ediyor: <http://ktp.isam.org.tr/?url=tezilh/findrecords.php>. 19.09.2015).

İla, Sevdâ, *Hz. Âîşe ve Peygamber Sonrası Siyasi Hayattaki Rolü*, Danışman: Yrd. Doç. Dr. İsmail Yürük, Çukurova Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı İslâm Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı, Adana, 2007.

Kınar, Kadir, *Hz. Âîşe’nin İctihad Metodu ve Kaynakları*, Danışman: Prof. Dr. Halit Ünal, Erciyes Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı İslâm Hukuku Bilim Dalı, Kayseri, 1995.

Mahmat, Emine Cankat, *Hz. Aîşe’nin Siyasi Olaylardaki Rolü*, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Adem Tutar, Fırat Üniversitesi İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı İslâm Tarihi Bilim Dalı, Elazığ, 2004.

Özer, Lütfiye Terzi, *Kadının Tefsir İlmindeki Yeri (Hz. Âişe, Âişe Abdurrahman ve Zeyneb Gazali Örneği)*, Danışman: Prof. Dr. Ali Akpınar, Necmettin Erbakan Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı Tefsir Bilim Dalı. (Devam ediyor: <http://ktp.isam.org.tr/?url=tezilh/findrecords.php>. 19.09.2015).

Öztürk, Nilgül, *Hz. Aişe ve Tefsir İlmindeki Yeri*, Danışman: Doç. Dr. Ahmet Bedir, Harran Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı Tefsir Bilim Dalı, Şanlıurfa, 2007.

Tütün, Sevgi, *Taberi'nin Camiu'l-Beyan İsimli Eserinde Hz. Aişe'den Yapılan Rivayetlerin Tesbiti Ve Değerlendirilmesi*, Danışman: Doç. Dr. Ömer Dumlu, Dokuz Eylül Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı Tefsir Bilim Dalı, İzmir, 1999.

Uslan, Pınar, *Hz. Âişe'nin Bayan Öğrencileri*, Danışman: Prof. Dr. Nevzat Aşık, Dokuz Eylül Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı Hadis Bilim Dalı, İzmir, 2003.

Velioğlu, Neriman, *Hz. Âişe'nin Hadis İlmindeki Yeri ve Metin Tenkidi Yöntemleri*, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan Yenibaş, Fatih Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, İstanbul, 2014.

Yılmaz, Nimet, *Hz. Âişe'nin İlk Müslüman Topluma Sosyolojik Etkileri (Din Sosyolojisi Açısından Karizmatik Tip Araştırması)*, Danışman: Prof. Dr. Yümnü Sezen, Marmara Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı, İstanbul, 1998.

Doktora Tezleri

el-Belûşî, Abdülğafur Abdülhak Hüseyin, *Tahkîk ve Dirâse ve Tahrîc Müsnedü Âişe min Kitabi Müsnedü İshâk b. Râhûyel* (ö. 238/852), el-Câmi'etü'l-İslâmiyye, el-Medinetü'l-Münevvere 1405/1984. (İshâk b. İbrâhim b. Râhûyel'e ait (ö. 238/852), *Müsnedü ümmü'l-Mü'minine Âişe* adıyla Medine'de 1990 yılında basılmıştır.).

Mûsâ Şâhîn Lâşîn, *Ümmü'l-Mü'minin Âişe radiyallahu anhâ fi'l-Kitabi ve's-Sünne*, Külliyye Usulü'd-Dîn, Câmi'atü'l-Ezher, 1965.

Sabuncu, Ömer, *Hz. Aişe'nin Hayatı, Şahsiyeti ve İslâm Tarihindeki Yeri*, Danışman: Prof. Dr. Kasım Şulul, Harran Üniversitesi İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İslâm Tarihi Bilim Dalı. (Devam ediyor: <http://ktp.isam.org.tr/?url=tezilh/findrecords.php>. 19.09.2015).

Shaukat, Jamila, *A Critical Edition of Musnad Aishah from Ibn Rahuwaih's Musnad, with an Account of the Author and of Women Transmitters of Hadith*, Doctoral Thesis, University of Cambridge, Cambridge 1982. [Şevket, Cemile, *Müsned Âişe binti Ebî Bekr min Kitâb*

Müsnedi İshâk b. Râhveyh, Cambridge Üniversitesi, Doktora Tezi, Tahkîk: Cemile Şevket.]

Hz. Âişe İle İlgili Çalışmalar

Kitaplar

Abu al-Nasr, 'Umar, *Ali wa A'ishah: wasf jadid lil-khuşumah al-siyasiyah baynahuma, wa atharuha fi tarikh al-İslâm*, Cairo, 1947, 135 p., 20 cm.

Âişe Abdurrahman bintü'ş-Şatî', *Rasûlullah'ın Annesi ve Hanımları*, çev.: İsmail Kaya, Konya: Uysal Kitabevi, 6. Baskı, 1994.

Ali Cemmâîlî, Ebû Muhammed Takıyyüddin Abdülganî b. Abdilvâhid (ö. 600/1203), *Hadisü'l-ifk*, tahkîk: Ebû İsmail Hişâm b. İsmâil Sekka, Âlemü'l-Kütüb, Riyad, 1405/1985. 79 sayfa, 24 cm.

Gılâbî, Muhammed b. Zekerıyya b. Dînâr; *Vak'atü'l-Cemel*, Thk.: Şeyh Muhammed Hasen Âl-i Yâsîn, Bağdat, 1970.

Roberts, Joseph Bradin, *Early Islamic Historiography: ideology and methodology*, Columbus: The Ohio State University, 1986.

Saîd Fâyiz Saîd 'Azzâm; *Mervıyyâtü'l-Vak'ati'l-Cemel* Dirâse ve Tahkîk-; Basılmamış Doktora Çalışması, Amman, 1992.

Seyf b. Ömer el-Esedî (ö. 200/816), *Kitab al-Ridda wa'l-Futuh and Kitab al-Jamal wa Masir Aisha wa Ali* (= *Kitabü'r-Ridde ve'l-Fütuh ve Kitabü'l-Cemel ve Mesir Aişe ve Ali*); ed. Qasim Samarrai, Smitskamp Oriental Antiquarum, Leiden 1995. 1. c. (406 s.); 2. c. (18, 248 s.).

- *el-Fitnetü ve Vak'atü'l-Cemel*; Tasn: Ahmet Râtib Armûş, Beyrut, 1993.

- *Kitâb al-ridda wa'l-futuh and kitâb al-Jamal wa masir Aisha wa Ali = Kitâbü'r-ridde ve'l-fütuh ve kitâbü'l-Cemel ve mesir Aişe ve Ali*. ed. Qasim Samarrai, Leiden : Smitskamp Oriental Antiquarum, 1995. 2. c. (18, 248 s.), 24 cm.

Makaleler ve Tebliğler

Aisha Geissinger, The Exegetical Traditions of cĀcisha: Notes on their Impact and Significance, *Journal of Qur'anic Studies*. C. 6, S. 1, Page 1-20, Edinburg, 2004.

Aksu, Ali, İfk Olayı Üzerine Bir Değerlendirme, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sivas, 2004, cilt: VIII/1. s. 1–21.

Algül, Hüseyin, "İslam Tarihinden Örneklerle İftira Olayına Tahlili Bir Bakış", *Diyanet İlmî Dergi*, 33/1, Ankara 1997 ("İslam Tarihinden Örneklerle İftira Olayına Tahlili Bir Bakış", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9, Bursa 2000).

Aslantürk, Hümeýra, Kur'an'ın İfk Hadisesini Beyanı Bağlamında İnsanlığa Sunduğu Evrensel Mesajlar, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, VII. Kutlu Doğum Sempozyumu, Isparta, 2004.

Ersöz, İsmet, “Kur'an'da İfk Olayı”, *Diyanet İlmi Dergi [Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi]*, 1988, cilt: 24, sayı: 1, s. 47–56.

Kara, Seyfullah, “İfk Olayının Etkileri ve Olayla İlgili Ortaya Konan Tavırlar”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 343–382.

Spellberg, Denise, A., *Nizam al-Mulk's Manipulation of Tradition; Aisha and the Role of Women in the Islamic Government* MW; 1988; 78: 111-17.

- *Political Action and Public Example: Aisha and the Battle of the Camel, Women in Middle Eastern History: Shifting boundaries in sex and gender*. Ed. N. R. Keddie, B. Baron, New Haven: Yale University Press, 1991, pp. 45-57.

Ümmü'l-Mü'minin Âişe, Mecelletü'l-Ezher, XXI, 809-813.

Yüksek Lisans Tezleri

Erkocaaslan, Recep, *Hz. Peygamber Dönemi Savaşlarından Benî Mustalık Gazvesi ve İfk Olayı*, Danışman: Doç. Dr. Murat Akgündüz, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2008.

Gümüş, Aliye, *İfk Hadisinin Tahlili*, Danışman: Prof. Dr. Bünyamin Erul, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.

Kocacıık, İbrahim, *Seyf Bin Ömer'in Cemal Vak'ası Hakkındaki Rivayetleriyle Diğer Rivayetlerin Mukayesesi*, Danışman: Prof. Dr. İsmail Yiğit, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2004.

Tunç, Yusuf, *Cemel ve Sıffin Savaşlarında Tarafsız Kalan Sahabiler*, Danışman: Prof. Dr. Rıza Savaş, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2009.

Sonuç

Hz. Âişe, Hz. Peygamber'le küçük yaşta evlenmiş, onun yanında yetişmişti. Hz. Âişe, Hz. Peygamber vefat ettiği zaman çok genç olmasına rağmen Kur'ân-ı Kerîm'i ve Hz. Peygamber'in sünnetini en iyi bilen, anlayan ve muhafaza eden sahâbilerin başında yer alır. O hem baba evinde, hem Hz. Peygamber'in yanında anlayış kabiliyeti, öğrenme arzusu ve kuvvetli hâfızası sayesinde iyi bir şekilde yetişti. Bu sayede İslâm esaslarının en seçkin öğrencilerinden oldu.

Hz. Âişe, Hz. Peygamber'in hadis ve sünnetinin daha sonraki nesillere aktarılmasında önemli bir rol üstlendi. Çoğu doğrudan doğruya Hz. Peygamber'den olmak üzere 2210 hadis rivayet etti. Hz. Âişe, Hz.

Peygamber zamanından başlamak üzere kadınların eğitim ve öğretimiyle yakından meşgul oldu. Ondan ders dinleyen ve hadis nakleden birçok bayan vardı. Bu meyanda hanımlara büyük bir örneklik teşkil etti.

Saydığımız bu durumların yanı sıra Hz. Âişe; evlilik esnasındaki yaşı konusu, İfk hadisesinin toplumda tartışmalara yol açması, Cemel Savaşı'nın Müslümanlar arasında meydana gelen ilk iç savaş olarak tarihe geçmesi gibi sebeplerle önemli bir tarihî kişiliktir. Bundan dolayı hakkında pek çok çalışmalar yapılmış, tezler hazırlanmıştır. Bu çalışma ile ilgili kişilere fayda sağlayacağı düşünülmüş; mükerrer çalışmaların önüne geçilebileceği hedeflenmiştir.

Kaynakça

Aydın, Cemal Abdullah, *Hadiste Tahric*, Danışman: Prof. Dr. İbrahim Canan, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009.

Demircan, Adnan, “2006 Yılına Kadar YÖK Döneminde İslâm Tarihi Bilim Dalı'nda Hazırlanan Lisansüstü Tezler”, *İSTEM*, yıl: 4, sayı: 7, Konya, 2007.

Hulefâ-i Râşidîn Dönemi Bibliyografyası, *İSTEM*, yıl: 3, sayı: 6, Konya, 2005.

İnternet Siteleri, Yüksek Öğretim Kurulu (www.yok.gov.tr); (www.dinbilimleri.com), Bilkent Library Information Services System (www.bliss.gen.tr), Milli Kütüphane (www.mkutup.gov.tr) ve Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (www.isam.org.tr).

Suheyb Hasan Abdulgaffâr, Bibliyografya, *el-Kütüb ve'l-Makâlât ani'l-Hadis ve's-Sünne bi'l-Lugati'l-İncilîziyye*, Lübnân, 1424/2003.